

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Вадим Віталійович МАЙОРОВ,

*аспірант відділу аспірантури
(ад'юнктури) і докторантури
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Реінтеграція тимчасово окупованих територій України є одним із ключових викликів, що постали перед державою у контексті сучасної гібридної війни та порушення міжнародного права. Цей процес передбачає не лише відновлення територіальної цілісності, але й налагодження ефективного державного управління, захисту прав громадян та інтеграції соціально-економічних систем. У цьому контексті адміністративне право відіграє центральну роль, оскільки забезпечує правові механізми організації влади, відновлення державного управління, публічного порядку та захисту прав людини.

Адміністративне право є фундаментальною складовою правової системи, яка визначає організацію, функціонування та взаємодію органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного управління. У процесі реінтеграції тимчасово окупованих територій його роль є визначальною, оскільки ця галузь права забезпечує правову базу для відновлення державного суверенітету, організації управлінських процесів і відновлення довіри громадян до інститутів влади. Однією з найважливіших функцій адміністративного права є регулювання процесу відновлення державної влади на територіях, які були окуповані[1]. Це включає створення правових механізмів для відновлення діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та інших управлінських структур, адаптованих до специфіки постконфліктного середовища. У цьому контексті значення набувають тимчасові положення, які регулюють функціонування місцевих адміністрацій, створення спеціальних адміністративних органів або військових адміністрацій, а також координація їхньої діяльності з центральними органами влади. Адміністративне право забезпечує чітке визначення компетенцій та відповідальності таких структур, що сприяє ефективності управління. Гуманітарна підтримка є ще одним важливим аспектом, який регулюється нормами адміністративного права. В умовах реінтеграції держава повинна забезпечити реалізацію прав і свобод громадян, які проживають на звільнених територіях, та створити умови для задоволення їхніх гуманітарних потреб. Це передбачає організацію доступу до медичних, освітніх і соціальних послуг, процедуру реєстрації громадян, які втратили документи, а також надання гуманітарної допомоги постраждалим. Адміністративне право регламентує діяльність

органів влади, відповідальних за такі послуги, забезпечуючи прозорість і доступність процедур.

Ключову роль у реінтеграції відіграє реалізація державних програм, які спрямовані на відновлення економіки, інфраструктури та соціальної згуртованості звільнених територій. Норми адміністративного права визначають порядок розробки, затвердження та реалізації таких програм, встановлюють вимоги до координації між органами влади, міжнародними організаціями та громадськими ініціативами. Це дозволяє забезпечити системний підхід до відновлення територій та ефективно використовувати наявні ресурси[2]. У рамках адміністративного права також передбачено контроль за виконанням державних програм, що зменшує ризик корупційних проявів і підвищує відповідальність посадових осіб. Особливу увагу слід приділити формуванню довіри громадян до органів влади через забезпечення прозорості їхньої діяльності. Адміністративне право створює правові механізми для захисту громадян від зловживань владою, вирішення адміністративних спорів і забезпечення можливості участі громадян у прийнятті управлінських рішень. Це є важливим елементом у відновленні соціальної згуртованості та довіри до держави.

На наше переконання, адміністративне право є інструментом, що забезпечує правову основу для ефективного державного управління в умовах реінтеграції. Воно виконує регульовальні, захисні та координаційні функції, сприяючи відновленню суверенітету, забезпеченню прав громадян і стабільності на звільнених територіях.

Реінтеграція тимчасово окупованих територій є багатогранним процесом, що охоплює політичні, соціальні, економічні та правові аспекти. В умовах відновлення державного суверенітету адміністративне право виступає ключовим інструментом, який забезпечує впровадження правових норм для налагодження ефективного управління та захисту прав громадян. Одним із важливих елементів цього процесу є регулювання діяльності перехідних адміністрацій[3]. Унікальність ситуації на деокупованих територіях потребує створення спеціальних адміністративних органів, які здатні оперативно реагувати на виклики і діяти в умовах нестабільності. Норми адміністративного права дозволяють визначити їхню компетенцію, забезпечити прозорість і підзвітність, а також сприяти координації з центральними органами влади. Це мінімізує корупційні ризики і створює умови для якісного надання публічних послуг.

Важливою сферою застосування адміністративного права є вирішення адміністративних спорів, які часто виникають у процесі реінтеграції. На звільнених територіях відновлення юрисдикції держави супроводжується численними конфліктами між громадянами, підприємствами та органами влади[4]. Такі спори можуть стосуватися питань власності, відновлення правових документів, компенсації за завдані збитки та інших аспектів. Адміністративне право забезпечує створення ефективних механізмів для вирішення цих спорів через

адміністративні суди або органи досудового врегулювання, що сприяє захисту прав і свобод громадян та підтриманню соціальної стабільності. Особливу увагу слід приділити захисту прав осіб, які постраждали від окупації. Значна частина населення на звільнених територіях зіткнулася з порушенням своїх прав, втратою документів, майна або зазнала фізичних і моральних збитків[5]. Адміністративно-правові механізми забезпечують порядок відновлення цих прав, зокрема через реєстрацію громадян, надання компенсацій і створення програм підтримки. Крім того, адміністративне право регулює питання інтеграції таких осіб у соціальне та економічне життя, що є важливим для стабілізації ситуації на деокупованих територіях. Не менш важливим аспектом є правова просвіта населення. Реінтеграція передбачає відновлення довіри громадян до органів державної влади, що є неможливим без підвищення рівня обізнаності про їхні права та обов'язки. Адміністративне право забезпечує створення програм правової просвіти, які сприяють підвищенню рівня участі громадян у прийнятті рішень та зміцненню принципу верховенства права. Водночас правова просвіта стає інструментом налагодження діалогу між державою та населенням, що є запорукою успішної реінтеграції.

Ми вважаємо, що особливості застосування адміністративного права в умовах реінтеграції визначаються необхідністю створення правових механізмів для відновлення державного управління, вирішення конфліктних ситуацій, захисту прав громадян і налагодження довіри до інститутів влади. Комплексний підхід до використання адміністративного права сприяє забезпеченню стабільності, безпеки та ефективності процесу реінтеграції.

Отже, адміністративне право є одним із фундаментальних інструментів забезпечення реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Воно створює правову основу для відновлення державної влади, захисту прав громадян, реалізації державних програм і підтримки правопорядку. Для ефективного використання потенціалу адміністративного права необхідна адаптація існуючих правових норм до специфічних умов реінтеграції, врахування міжнародного досвіду та розвиток механізмів співпраці між органами влади, громадянами і міжнародними організаціями. Успішна реінтеграція можлива лише за умови чіткої координації зусиль усіх суб'єктів, що регулюються адміністративно-правовими нормами, та дотримання принципів верховенства права, прав людини і прозорості.

Список використаних джерел

1. Андрусів М. В. Адміністративно-правові засади реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2022. № 4. С. 124-130. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.4.15>.
2. Верещагіна О. Г. Особливості адміністративно-правового регулювання в умовах реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Юридична наука. 2021. № 2. С. 45-53.

3.Кравченко В. В. Роль адміністративного права у відновленні державного управління на деокупованих територіях. Актуальні проблеми публічного права: матеріали Всеукраїнської конференції. Київ. НАН України. 2023. С. 71-76.

4.Ляшенко І. В. Адміністративно-правові механізми забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях. Публічне управління та право. 2020. № 3 (15). С. 12-18.

5.Марченко Ю. О. Інструменти адміністративного права у відновленні правопорядку на звільнених територіях України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. № 66. С. 130-136.